

**Erasmi a Chokier Tractatus iurisdictionis ordinariae in
exemptos, illorumque exemptione ab ordinaria
iurisdictione**

in duos tomos distinct.

I. Scholia in Constitutionem Concilii Lateranensis. II. Conservatorias
Ecclesiasticas quaest. 130. III. Conservatorum Laicorum materiam,
Tribunali viginti duûm virum Leod. adoptatam comprehendens

**Chokier, Érasme de
Coloniae Agr., 1684**

Quæstio 104 [i.e. 114]. Actio inter duos exemptos, an proponenda sit
coram conservatore actoris vel rei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61908](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61908)

- autem dispositio per quam jus parti quaesitum tollitur, censeri debet esse juris odiosi. *Farinac. cent. 7. dec. 11. fol. 8. col. 4. Curtius cap. cum accessissent charta 10. de consue.* Ideoque Pontificem in dubio ejusmodi privilegiis praedictis non praesumitur derogasse in dubio censendus est. *Farin. d. dec. 11.* Neque obstat quod nonnulli existimant per redictionem ad jus commune modicum praedictum generari, ex ejusmodique redictione jus quaesitum tolli non censere. *Sarnensis ad Reg. cancell. de non tollendo jus quaesitum quest. 12.* Tum quia regula de non tollendo jure quaesito locum etiam habet, cum non tollitur jus quaesitum ex jure speciali & privilegio. *Casus à Grassis dec. 193. alias 1. de verb. sig.* Tum quia aliud est derogare privilegio pro una vice tantum, aliud in universam tollere privilegia, *Casus 9. dec. 42. lib. 1. & dec. 31. part. 3. Mohed. dec. 82. Sarnensis ad Reg. de non tollendo jure quaesito quest. 15. in fine.* Tum denique quod Pontifex indubio jus quaesitum etiam ex privilegio tollere velle non censetur. *Ioannes à Chockier Frater meus ad Reg. cancellaria d. Reg. 17. de non tollendo jure quaesito num. 29. Mohed. Casus à Grassis jam laudati, Wamesius cons. 15. num. 2. de consuet. Seraphinus dec. 1082. late Gabriel. com. concl. lib. 3. concl. 6. per tot. & ideo Pontifex censeri non solet in dubio ea privilegia revocasse quae etiam ex mera liberalitate processerunt, & à Pontificali voluntate dependent, quia ut dixi, princeps aut Pontifex jus alicui ex privilegio quaesitum tollere non censetur, ac ideo odiosa inquit *Dominus Wamesius* censeri debet privilegiorum revocatio, & consequenter quamdiu de Pontificis voluntate non liquet restringenda.*

Q U A E S T I O C X I I I .

Recurrens ad Conservatorem pendente appellatione interposita à sententia ordinarii, an dicatur attentare.

Q U A E S T I O N E M hanc proposui in tractatu de Jurisdictione. Ord. in Exempto. *lib. 4. quest. 91.* respondique multis rationibus id licere,

---

Q U A E S T I O C I V .

Actio inter duos exemptos, an proponenda sit coram conservatore aitoris vel rei.

SUM-

cienda erit, quarecum alio in loco conservatoriam cleri secundarii exemplaverim
lib. 1. de jurisdic. ord. in exempt. quaest. 39. num. 20. hic visum fuit cleri primarii con-
 servatoriam attexere quæ talis est.

SIXTUS Episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Abbati monasterii S. Jaco-
 bi Leodien. ac Decano Ecclesiæ Colonienfis ac officiali Trajectensis salutem &
 Apostolicam benedictionem. In sacra sede Petri divina dispositione locati, ad eali-
 benter intendimus ut tenemur, per quæ Ecclesiæ præsertim insignis cathedralis ac in-
 illis divinis laudibus dedita & alia res suppositi personæ super illarum bonis aliisque
 rebus indebitè non molestentur. Dudum siquidem à felicitis recordationis Euge-
 nio Papa IV. prædecessore nostro emanarunt litteræ tenoris sequentis: Eugenius E-
 piscopus Servus Servorum Dei, dilectis filiis Abbati Monasterii S. Jacobi Leodien.
 & Decano Eccles. Colonienf. ac Officiali Trajectensis salutem & Apostolicam be-
 nedictionem. Rationabilibus supplicum libenter votis annuimus & favoribus
 ea prosequimur oportunis, dudum siquidem bonæ memoriæ Balthazaris Episcopi
 Tusculani in sua obedientia de quo partes illæ fuerant tunc Ioannis vigesimi tertii
 nominati litteræ tenoris emanarunt subsequen. Ioannes Episcopus servus servorum
 Dei dilectis filiis Abbati monasterii S. Jacobi Leodienf. & Decano Ecclesiæ Colo-
 nienf. ac Officiali Trajectenf. salutem & Apostolicam benedictionem, Militanti Ec-
 clesiæ licet immeriti disponente Domino præfidentes circa curam Ecclesiarum &
 monasteriorum omni solertia reddamur indefesse solliciti, ut juxta debitum pastora-
 lis officii eorum occurrantus disp. & profectibus divina operante Clementia salu-
 briter intendamus, sane dilectorum filiorum Capituli Ecclesiæ Leodienf. congre-
 gatione perceptimus quod nonnulli Archiepiscopi, Episcopi, aliique Ecclesiarum
 Prælati & Clerici ac Ecclesiæ personæ tam religiôsæ quam sæculares nec non Duces,
 Marchiones, Nobiles, milites, & laici, communitatum, civitatum, universitatum, op-
 pidorum, castrorum, villarum & aliorum locorum ac alia singulares personæ Civi-
 tatum & Diœcesis ac aliorum partium diversarum occuparunt & occupari fecerant
 castra, villas & alia loca, terras, domos possessiones, jura & jurisdictiones, nec non
 fructus, redditus, census & proventus dictæ Ecclesiæ & nonnulla alia bona mobilia &
 immobilia, spiritualia & temporalia ad mensam Capitularem dictæ Ecclesiæ spectan-
 & ea detinent indebitè occupata, seu ea detinenti præstent auxilium, consilium vel
 favorem, nonnulli etiam Civitatum Diœcesis & partium prædicta qui nomen Do-
 minii in vanum recipere non formidant, eisdem Capitulo super prædictis terris, villis,
 & locis, aliisque certis domibus, possessionibus, juribus, jurisdictionibus, fructibus,
 censibus, redditibus & proventibus eorundem & quibuscumque aliis bonis mobilibus
 & immobilibus, spiritualibus & temporalibus & aliis rebus ad eisdem Capitu-
 lum

sam pertinentibus multiplices molestias, injurias inferunt & jacturas. Quare
 dicta Capitula nobis supplicarunt humiliter, & cum eisdem reddatur valde diffi-
 cile pro singulis quærelis ad Apostolicam sedem habere recursum, provideri
 ipsius super hoc paternæ diligentia curaremus. Nos igitur adversus occupatores, de-
 tentores, præsumptores molestatorum hujusmodi volentes Capitulo & Canonicis
 subvenire, per quod ipsorum compescatur temeritas, & aliis aditus committendi
 summi præcludatur, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus
 vos vel duo, aut unus vestrum per vos vel alios seu alios etiam si sint extra loca in qui-
 bus deputati estis Conservatores & iudicibus præfatis Capitulo efficac. defensio-
 nem præsidio obstitent. non permittat idem super his & quibuslibet aliis bonis & ju-
 ribus ad Capitulum & mensam prædictam spectant. ab eisdem vel quibusvis aliis in-
 debite molestiis vel aliis, gravamina damna & injurias irrogari fact. dict. Capituli
 cum ab eisdem vel procuratoribus suis vel eorum aliquo fueritis requisiti, de prædi-
 ctis vel aliis personis quibuslibet super restitution. hujusmodi Castrorum, Villarum,
 terrarum & aliorum locorum jurisdiction. vel bonorum mobilium & immobilium,
 reddituum quoque & proventuum aliorum quorumque bonorum, nec non qui-
 buslibet Monasteriis, injuris atque damnis præsentibus in futuris, in illis videlicet,
 quæ judicalem requirunt indaginem summarie & de plano sine strepitu & figura ju-
 dicii. in aliis vero prout qualitas eorum exegerit, justitiæ complementum occupat. de-
 tentorum, præsumptorum, molestatorum & injuriantium hujusmodi, nec non
 contradictorum quoslibet & rebelles cujuscumque status, dignitatis, gradus, or-
 dinis vel conditionis extiterint, quodcumque & quomodocumque expedierit
 auctoritate nostra per censuram Ecclesiasticam compensen. invocato ad hoc si opus
 fuerit brachii secularis auxilio, non obstant. tam felicis Bonifacii Papæ octavi præde-
 cessoris nostri in quibus caveat, ne aliquis extra suam Civitatem & Diocæsem nisi
 in certis exceptis casibus, & in illos ultra unam diem a fine suæ Diocæsis ad judi-
 cium evocetur seu ne, iudices & conservatores à Sede deputati prædicta extra Ci-
 vitatem & diocæsim in quibus deputati fuerunt contra quoscumque procedere, seu
 alii vel alii vices suas committere, aut aliquas ultra unam diem a fine Diocæsis
 eorundem trahere præsumant, dummodo ultra duas diem aliquis auctoritate præ-
 senti non trahatur, sed quod aliis quàm manifestis injuriis & violentiis & aliis quæ
 judicalem requirunt indaginem, poenis in eos, si secus egerint & in id procurantes,
 adjectis conservat, se nullatenus intromittant, quam aliis quibuscumque constitutio-
 nibus à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus tam de iudicibus delegatis
 & conservatoribus, quàm personis ultra certum numerum ad iudicium non evo-
 can. aut aliis edictis quæ vestræ possent in hac parte jurisdictioni aut potestati, ejusque
 à libero exercitio quomodolibet obtinere, seu aliquibus communiter vel divisim
 à prædicta Sede sit indultum, quod excommunicari aut suspendi, aut interdicti seu

extra vel ultra certa loca ad iudicium evocari non possunt per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi & eorum personis locis & ordinibus & nominibus propriis mentionem. & quolibet & alia dictæ Sedis indulgentiæ generali vel speciali cuiuscumque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam vel totaliter non insertam vestræ jurisdictionis exten- sio in hac parte valeat quomodolibet impediri, & de qua cuiusque toto tenore de verbo ad verbum habenda sit in nostris litteris mentio specialis. Cæterum volumus & Apostolica auctoritate discernimus, quod quilibet vestrum prolequi valeat articulum etiam per alium inchoatum, quamvis idem inchoans nullo fuerit impedimento Canonico præpeditus, quodque à data præferim si verbis & univ- cuique vestrum in præmissis omnibus & singulis ceptis & non ceptis præsentibus & futuri per petua potestas & jurisdictionis attributa, ut eo vigore, ea firmitate pro- sitis in omnibus & singulis ceptis & non ceptis præsentibus & futuri prædictis pro- cedat, ac si prædictis coram vobis cepta fuisset, & jurisdictionis vestra in cuiuslibet ve- strum in præsentibus omnibus & singulis per citationes vel perpetuo & legitime can- ditæ non obstantibus prædicta super conservatorem & alia quælibet in contrarium ca- dita non obstantibus. Romæ apud S. Petrum quarto decimo Kalendas Junii Pontifi- catus nostri anno tertio.

Cum autem, sicut exhibita nobis nuper pro parte Capituli prædicti petitio con- tinebat, ipsi dubitent, quod earundem vigore litterarum habentium processus occupatoribus, detentoribus, præsumptoribus, molestoribus, injuriatori- bus, contradictoribus rebellibus præfatis, vel aliquibus eorum vel aliis, quos con- tentionibus inclinari, vobis cuiuslibet vestrum & eorum quibus vestras desuper vices con- miseritis, quoties per summariam informationem super his per vos capiendam vo- bis constiterit, quod occupatorum, detentorum, præsumptorum, molestorum, injuriatorum, contradictorum, rebellium & aliorum quos processus conce- nere huiusmodi monitione, obstiterint & citatione, ac ipsi commode haberi non possent processus prædicti ac monitione, & citatione, quaslibet per edicta publica loca affigere, vel citatione, nostram taxerint vicinis de quibus conjectura sit verisimilis, quo ad notitiam occupatorum, detentorum, præsumptorum, molestorum, inju- riatorum, contradictorum, & rebellium & aliorum quos contigerit monitionum citationum huiusmodi per venire valeant faciem plenam auctoritate Apostolica con- cedimus tenore præsentium facultatem & volumus quod processus mentione, & conditione huiusmodi perinde atque & ipsos monitos & citatos, ac si eis personaliter intimata & insinuata legitime fuissent, non obstantibus constitutionibus Apostolicis ac omnibus illis quæ dictus Episcopus tunc Joannes Vigefimus tertius prænomina- tus in præfatis litteris non obstat, cæterisque contrariis quibuscumque. Da- tum

tum Romæ apud sanctum Petrum anno incarnationis Dominicæ Millesimo quadringentesimo quadragesimo sexto, decimo Calendas Septembris, Pontificatus nostri Anno Sexto.

Cum autem sicut exhibita nobis nuper pro parte dictorum filiorum Capituli Ecclesie Leodiens. petito continebat, à nonnullis revocetur in dubium, an littere predictæ ad Venerabilem Fratrem nostrum Episcopum Leodiensem ac Præpositum, Decanum, Archidiaconos & suppositos dictæ Ecclesie se extendant & Archiepiscopi & alii Prælati inferioribus eisdem Capitulo & suppositis, molestias injurias atque damna in bonis mobilibus & immobilibus, & singulares personas Capituli & suppositos hujusmodi tam ratione Canonice & præbendarum ac dignitatum, personarum administration. & officiorum quæ in dicta Ecclesia obtinentur, quomodolibet & quomodocumque jure vel titulo pertinet. ac si ipsi Præpositi, Decani Archidiaconorum singularium personarum Capituli & suppositorum prædictorum ratione Canonice, personarum & præbendarum, dignitatum, personarum administrationum prædictorum & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum coram vobis dictarum litterarum vigore in causam trahi possint & ad iudicium evocari contra eosdem molestatores & debitores, etiam si illi rectores, Doctores Magistri & Scholares universitat. oppidi Lovaniens. Leodiens. Diocesis aut earum aliquis existat, juxta eorundem litterarum continentiam procedere & justitiam ministrare valeatis, pro parte Capituli hujusmodi nobis fuit humiliter supplicatum, quatenus in præmissis oportune providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur prædictæ ambiguitatis dubium subvertere volentes, ipsasque litteras cum omnibus singulis in eis contentis clausulis ad modernum & pro tempore existentem Episcopum Leodiensem, Præpositum, Decanum Archidiaconos & suppositos dictæ Ecclesie extendere & hujusmodi supplicationi inclinari, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus contra Archiepiscopos & alios in dictis litteris expressos, nec non Doctores, Rectores, Magistros & scholares universitatum hujusmodi inferentis Capitulo & suppositis, hujusmodi injurias molestias atque damna in bonis mobilibus & immobilibus spiritualibus & temporalibus etiam patrimonialibus ad Capitulum ejusve singulares personas, nec non suppositos hujusmodi tam ratione suorum quorumcumque beneficiorum Ecclesiasticorum, quam personarum suarum & alias qualicumque & quavis occasione seu causa spectant. & pertinet. nec non contra quoscumque Capituli, Præpositi, Decani, Archidiaconorum ac per suarum & suppositorum etiam aliter quam beneficiorum Ecclesiasticorum ratione debitorum, nec non vestram jurisdictionem directè vel indirectè, publicè vel occultè impediendum, aut alias juxta litterarum

terarum tenorem atque formam procedatis & iustitiam faciatis in omnibus & per omnia, perinde ac si in iisdem litteris de Episcopo, Præposito, Decano, Archidiacono & supposito in bonis & debitoribus præfatis plena & expressa mentio facta fuisset non obstat. præmissis & quibusdam aliis clausulis per felicis recordationis Pauli & secularibus præfatis etiam ad claræ memoriæ Caroli Ducis Burgundiæ (sub dato videlicet nona Maii Pontificatus sui anno quinto concessis, attentæ incipientibus illorum tenor ac si de verbo ad verbum inferretur præsentibus pro expressis habentibus, illis aliis pro suo robore permanens quo ad præsentem duntaxat specialiter expressæ autoritate Apostolica & certa nostra scientia derogamus, nec non omnibus & singulis quæ dictus Eugenius in præfatis litteris voluit non obtinere, carentem quo ad omnia præmissa durat, datum Romæ apud sanctum Petrum anno incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo septuagesimo nono, nonis Januarii, Pontificatus nostri anno nono.

Sed quid si de injuria aut oppressione queritio vertatur, & tunc existimo eum qui opprimitur, posse conservatoris sui patrocinium implorare, etiam si injuriatus suum opprimens proprium habeat conservatorem.

Tum quia hic casus inter eos refertur, in quibus actor forum rei sequi non tenetur, *DD. cap. cum sit generale cap. sed ex suscepto de foro compet. Socin. in fulenius Reg. 10. fall. 1.*

Tum quia in hoc casu oppressus seu injuriatus privilegium habet speciale atque individuum implorandi officium sui conservatoris adversus injuriatorem, quod alterius privilegio generali præfertur, *l. fin. ff. ex quibus causis majores. Barib. d. auct. quas actiones n. 3. cap. generi de Reg. jur. in 6. aliud porro est in exactione debiti civilis, quia per retentionem debiti injuria proprie inferri non censetur, uti plenius comprobatur alio in loco, d. lib. 1. quest. 39. nu. 31. Et hæc quest. 4. Quæ omnia ex routine & libramine privilegiorum dependent, cap. porro de privileg. cap. recepimus. eod. tit.*

